

بررسی سوء نیت خاص در چارچوب عنصر مادی جرم

محمد طارق وامق^۱

پوهنځی/دانشکده حقوق و علوم سیاسی پوهنتون/دانشگاه جami، هرات، افغانستان

چکیده

یکی از عناصر جرم، عنصر روانی است. این عنصر که نقش مهمی در جرم‌شناسی و شدت مجازات دارد، دارای ماهیت پیچیده است. علت این امر در درونی و ذهنی بودن این عنصر قلمداد می‌گردد. به‌گونه‌ای که ارزیابی و تحلیل دقیق آن را با مشکل مواجه می‌سازد. یکی از عناصر تشکیل‌دهنده جرم عنصر معنوی جرم محسوب می‌گردد که این تحقیق به بررسی سوء نیت خاص در جرایم مقید را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. بر این اساس، تحقق سوء نیت خاص در جرایم مقید حاصل ارتباط مستقیم میان فعل و انفعالات روانی مرتکب و نتیجه مجرمانه است. (قصد نتیجه) نوعی حالت روانی است که به‌زعم همه حقوق‌دانان و براساس قوانین کیفری ضمن ایجاد رابطه مستقیم میان فعل و انفعالات روانی مرتکب و نتیجه مجرمانه، سوء نیت خاص را تحقق می‌بخشد. علم و آگاهی مرتکب نسبت نتیجه مجرمانه به دو شیوه (علم به وقوع و نتیجه مجرم) و (علم به قابلیت فعل در ایجاد نتیجه) به‌زعم قانون‌گذار کیفری در حال حاضر می‌تواند سوء نیت خاص را تشکیل دهد. بنابر قواعد کیفری کنونی، هر چند (علم به وقوع نتیجه) می‌تواند در همه جرایم مقید تشکیل‌دهنده سوء نیت خاص باشد، اما (علم به قابلیت فعل در ایجاد نتیجه) از این عمومیت برخوردار نیست.

کلیدواژه‌ها: سوء نیت خاص، قصد، مجرم، نیت مجرمانه، نتیجه مجرمانه، عنصر معنوی.

Investigating Specific Criminal Intent within the Framework of the Material Element of the Crime

Mohammad Tariq Wamiq

Faculty of Law and Political Science, Jami University, Herat, Afghanistan

Abstract

One of the elements of a crime is the mental element. This element, which plays a crucial role in criminalization and the severity of punishment, has a complex nature attributed to its internal and mental aspects, making its evaluation and analysis challenging. One of the constitutive elements of a crime is the mental element, which this research examines regarding specific criminal intent in limited crimes. Accordingly, the realization of specific criminal intent in limited crimes results from the direct relationship between the mental actions of the perpetrator and the criminal outcome. (Intention to result) is a mental state that, according to all jurists and based on criminal laws, while establishing a direct relationship between the mental actions of the perpetrator and the criminal outcome, embodies specific criminal intent. The perpetrator's knowledge and awareness of the criminal outcome can currently form specific criminal intent in two ways: (knowledge of occurrence and the criminal outcome) and (knowledge of the ability to act in creating the outcome), according to current criminal legislations. Although (knowledge of occurrence) can constitute specific criminal intent in all limited crimes, (knowledge of the ability to act in creating the outcome) is not as universally applicable.

Keywords: specific criminal intent, intent, perpetrator, mens rea, criminal outcome, mental element.

جرائمی که مستلزم موجودیت قصد خاص می‌باشند، در آنها موجودیت دو قصد ضروری دانسته می‌شود؛ یکی داشتن سوءنیت یا قصد مجرمانه ناشی از رفتار جرمی که قصد عام گفته می‌شود و دیگری سوءنیت خاص یا قصد خاص یا حصول نتیجه رفتار مجرمانه. طوری که مرتکب باید علاوه بر داشتن قصد یا عنصر معنوی جرم، قصد رسیدن و حصول به نتیجه رفتار مجرمانه مشخص را نیز داشته باشد. به گونه مثال، در جرم قتل هرگاه شخصی، دیگری را مورد ضرب و جرح قرار می‌دهد، در قدم نخست باید قصد و اراده وی وارد ساختن ضرب و جرح بر وی باشد و در قدم دوم، قصد انجام نتیجه یا وقوع قتل نزد شخص قاتل موجود باشد؛ هم قصد وقوع رفتار جرمی با علم و آگاهی و هم قصد حصول نتیجه آن که مرگ شخص است. علاوه بر این حالت که خاص جرایم مقید به نتیجه است، گاه قانون‌گذار در جرایم مطلق نیز تحقق جرم را منوط به وجود سوءنیت خاص نموده است که در این مورد نیز تا مرتکب واجد این هدف خاص نباشد، نیت مجرمانه وی تشکیل نخواهد شد. با این وجود، در این حالت بر خلاف حالت قبلی، تصریح قانون‌گذار لازم و ضروری است؛ زیرا بر خلاف جرایم عمدی مقید به نتیجه که چون جرم در آنها مقید به نتیجه است، عدم تصریح قانون‌گذار به سوءنیت خاص به معنای عدم لزوم آن نیست؛ چون تحقق نتیجه از ارکان تحقق آن جرایم است که لزوم انطباق عنصر روانی با تمامی اجزاء عنصر مادی، ما را به ضروری بودن سوءنیت خاص در این جرایم رهنمون می‌سازد؛ مانند جرم خیانت در امانت که هر چند قانون‌گذار به وجود سوءنیت خاص در این جرم تصریح نکرده است، اما با توجه به مقید بودن این جرم به ضرر مال‌باخته، تردیدی نیست که نیت خاص مرتکب باید این نتیجه را نیز در بر گرفته و قصد مرتکب از ارتکاب یکی از رفتارهای چهارگانه، ضرر رساندن به بزه‌دیده، باشد. اصل لزوم انطباق نیت مجرمانه بر اجزای عنصر مادی جرم، ما را به لزوم وجود نیت خاص مرتکب در جرایم عمدی مقید به نتیجه، متوجه می‌سازد، لاجرم سوءنیت عام مرتکب (و احیاناً علم به شرایط جرم)، نیت او را تشکیل می‌دهد؛ مگر آن‌که قانون‌گذار خود سوءنیت خاص را برای جرایم لازم بداند.

سؤال اساسی‌ای که در زمینه این تحقیق مطرح می‌گردد این است که منظور از سوءنیت خاص در چارچوب عنصر مادی جرم چیست؟ از منظر نگارنده تحقیق، فرض بر این است که هرگاه مرتکب رفتار خویش را در حوزه مشخص و معینی نظم دهد، در آن صورت هدف خاص نیت مجرمانه شکل می‌گیرد.

در این تحقیق نگارنده به این نتیجه می‌رسد که قانون‌گذار در برخی مواقع وجود هدف خاص از ارتکاب جرم را برای تحقق برخی از جرایم عمدی ضروری می‌داند و این هدف مشخص و خاص، سوءنیت خاص تلقی می‌گردد.

مفهوم‌شناسی سوءنیت خاص

برای تحقق جرایم و بار شدن مسئولیت جزایی، انجام‌دهنده علاوه بر انجام رفتار منع شده توسط قانون‌گذار با شرایط تعیین‌شده در نص قانونی (عنصر مادی)، باید دارای وضعیت ذهنی خاص و ناهم‌گونی باشد که البته این وضعیت ذهنی با توجه به نوع جرایم متعدد، متمایز می‌باشد (کاترین الیت، فرانسیس کوئین، ۱۳۹۱: ۵۴). این وضعیت به معنای فعل و انفعالات ذهنی فرد است و در واقع به این معنی است که فرد، عمل مجرمانه را با علم و اراده خود انجام می‌دهد (عنصر معنوی) که البته به دلیل اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها، این ذهنیت مجرمانه باید از قبل مشخص شده باشد (خالقی و رجب: ۱۳۹۲، ص ۱۲۲). چنان‌که گفته‌اند: رکن مادی، جسم جرم است و رکن معنوی نیز به عنوان روح جرم باید موجود باشد تا مرتکب مسئول شناخته شود (عالی‌پور، ۱۳۹۵: ۱۷۵). وضعیت ذهنی مورد نیاز در جرایم عمدی، عمد یا قصد مجرمانه است. عمد همان تلاش و خواست انسان برای انجام یک عمل می‌باشد (اردبیلی: ۱۳۹۷: ۱، ۱۷۲) که همواره با هدفی روشن انجام می‌شود، اگرچه تحقق یا عدم تحقق این هدف، همیشه در تکمیل جرم تأثیر ندارد (ساکی: ۱۳۹۳: ۱، ۱۷).

برای تحقق عمد، دو رکن همیشه مورد نیاز است؛ اول آن که مرتکب جرم، قصد انجام آن فعل را داشته باشد و با اراده آزاد خود عمل مجرمانه را انجام دهد (سوءنیت عام) و دوم آن که علم مرتکب به موضوع جرم و شرایط آن محقق باشد (علم به موضوع) رکن سوم در مواردی ضروری است که به تصریح قانون برای تکمیل جرم، وقوع نتیجه خاصی در عالم خارج مورد نیاز باشد و عبارت است از این که مرتکب جرم، باید حصول آن نتیجه در عمل را نیز بخواهد (سوءنیت خاص). علاوه بر این سه رکن که برای تکمیل عنصر معنوی جرایم عمدی مقید ضروری می‌باشند، در مواردی مقنن داشتن انگیزه خاصی را برای ارتکاب جرم ضروری دانسته است. در این بخش سعی می‌شود که مفهوم مورد نیاز برای بحث اصلی یعنی سوءنیت خاص تبیین شود (رسولی، ۱۳۹۹: ۳۵۸).

منظور از سوءنیت عام داشتن اراده در انجام رفتار است و بر رفتار مجرمانه بار می‌شود و در واقع در عنصر معنوی، معادل رفتار مجرمانه در عنصر مادی است در حالی که منظور از سوءنیت خاص، خواست نتیجه در جرایم مقید است و در عنصر معنوی معادل نتیجه در عنصر مادی است (یکرنگی، ۱۳۹۷: ۱۱۶). تفاوت دیگری که در این زمینه به چشم می‌خورد آن است که در همه جرایم عمدی، مرتکب باید سوءنیت عام داشته باشد. در واقع اگر فرد در انجام رفتار مجرمانه اراده آزاد نداشته باشد، نمی‌توان وی را دارای مسئولیت دانست. به دیگر بیان کلی اعمال غیرارادی انسان، سوءنیت عام و مسئولیت کیفری فرد را منتفی می‌سازد (ساکی، ۱۳۹۳: ۱، ۱۷۹).

سوءنیت خاص در تمامی جرایم مورد نیاز نیست چه آن که حصول نتیجه خاص در تکمیل همه جرایم ضروری نمی‌باشد. در جرایم مطلق صرف انجام رفتار مجرمانه، باعث وقوع جرم می‌شود و از اساس، نتیجه نیست که سوءنیت خاص بر آن بار شود (برهانی، ۱۳۹۹: ۵۸).

چگونگی سوءنیت مجرمانه خاص

علاوه بر سوءنیت عام که در تمامی جرایم عمدی وجود دارد، قانون‌گذار گاه وجود هدفی خاص از ارتکاب جرم را برای تحقق برخی از جرایم عمدی لازم می‌داند. این هدف مشخص که سوءنیت خاص نامیده می‌شود (اردبیلی، ۱۳۸۲: ۱، ۲۴۲). هیچ‌گاه در جرایم غیرعمدی یافت نمی‌شود؛ هرچند آن جرم غیرعمدی، سوءنیت عام نیز داشته باشد (صانعی، ۱۳۸۲: ۳۸۳). نیت خاص را می‌توان هدفی دانست که قانون‌گذار قصد آن در ذهن مرتکب از رفتار خود را لازم دانسته باشد. دادگاه بین‌المللی رواندا در یکی از آراء معروف خود، سوءنیت خاص را چنین تبیین می‌کند: "نیت خاص به عنوان عنصر تشکیل‌دهنده برخی از جرایم لازم دانسته شده است و بدین معناست که مرتکب، در ارتکاب جرم اتهامی نیت روشنی داشته باشد. بر اساس این مفهوم، نیت خاص عنصر کلیدی یک جرم عمدی است که ویژگی آن جرم به وسیله رابطه روانی بین نتیجه مادی و وضعیت ذهنی مرتکب مشخص می‌گردد. برای مثال، در جرم قتل عمدی، ارتکاب عمدی رفتار مجرمانه کافی نبوده، بلکه لازم است که این ارتکاب با هدف کشتن قربانی صورت گیرد یا در جرم کلاهبرداری صرف قصد ایجاد صحنه‌سازی متقلبانه کافی نیست؛ بلکه لازم است که مرتکب از توسل خود به صحنه‌سازی، در پی بردن مال غیر باشد و الا نمی‌توان او را کلاه‌بردار دانست. در صورتی که در جرم قتل، مرتکب خواستار کشتن قربانی نباشد؛ مثلاً قصد ترساندن یا اراده صدمه‌ای به او را داشته باشد و یا در کلاهبرداری، صحنه‌سازی و مانورهای دروغین، مرتکب نه به نیت بردن مال بزه‌دیده و بلکه به قصد جلب نظر او برای ازدواج یا متقاعد کردن وی برای مشارکت تجاری با مرتکب و مانند آن‌ها باشد در این صورت چون نیت خاص مورد نظر قانون‌گذار محقق نشده است، نمی‌توان از تحقق این جرایم سخن گفت (میرمحمدصادقی، ۱۳۸۶: ۹۷). دقت در مثال‌های فوق‌الذکر و موارد دیگر نشان می‌دهد که همان‌طور که در عنصر مادی جرایم مقید، نیاز به احراز رابطه علیت بین رفتار ارتكابی و نتیجه مجرمانه وجود دارد، در بحث نیت مجرمانه نیز باید بین سوءنیت عام و سوءنیت خاص رابطه علیت وجود داشته باشد تا بتوان از تحقق عنصر روانی جرم سخن گفت. بدین معنا که سوءنیت عام مرتکب، وسیله‌ای برای رسیدن به سوءنیت خاص باشد. در حقیقت سوءنیت خاص در این جا اصل و هدف مرتکب، و سوءنیت عام وسیله‌ای جهت نائل شدن به آن است. بدیهی است که این رابطه علیت ذهنی باید در زمان ارتکاب رفتار مجرمانه وجود داشته باشد تا بتوان از تحقق آن

سخن گفت و الا در صورت جدایی بین سوءنیت عام و سوءنیت خاص، با توجه به انتفای این رابطه، لاجرم عنصر روانی جرم نیز منتفی خواهد شد.

برای مثال در جرم قتل عمدی، مرتکب در لحظه ارتکاب رفتار (مثلاً تیراندازی)، باید در پی کشتن قربانی باشد و قصد تیراندازی را برای کشتن به کار برد و الا در صورتی که در لحظه تیراندازی قصد او کشتن قربانی نباشد، قصد بعدی وی نیز نمی‌تواند با سوءنیت عام همراه شده و موجب تحقق قتل عمدی گردد؛ مانند آن که مرتکب چند روز پس از ارتکاب رفتار بر قربانی، آرزو کند که رفتار ارتكابی وی موجب کشتن بزه دیده شود. در جرم نسل‌کشی نیز قصد نابود کردن کلی یا جزئی یکی از گروه‌های مورد حمایت باید در لحظه ارتکاب رفتارها صورت گرفته باشد و الا با انتفای سوءنیت خاص، جرم نیز منتفی خواهد بود؛ هر چند مرتکب پس از کشتن قربانیان آرزو نماید که با نابودی آنان، گروه ملی، قومی، نژادی و یا مذهبی آنان نیز نابود گردد (آقایی‌نیا، ۱۳۸۴: ۱۱۰).

در حقیقت، در صورتی که سوءنیت خاص در لحظه ارتکاب رفتار موجود نباشد، اطلاق سوءنیت به آن، پس از ارتکاب صحیح نیست و بهتر است آن را آرزو و خواستی قلبی نامید. از لزوم وجود سوءنیت خاص در لحظه ارتکاب رفتار مجرمانه، نتیجه دیگری نیز حاصل می‌شود و آن این‌که در جرایم موسوم به شروع در جرم که مرتکب در ارتکاب کامل عنصر مادی جرم ناتوان می‌ماند، در صورتی که جرم تام نیاز به سوءنیت خاص داشته باشد، شروع به آن نیز نیازمند سوءنیت خاص است؛ زیرا در شروع به جرم، مرتکب، به ارتکاب رفتار مجرمانه شروع نموده است و سوءنیت عام و خاص درست در همین لحظه متولد می‌شوند (پوربافرانی، ۱۳۹۰: ۷۳).

با وجود تفکیک نظری بین سوءنیت عام و خاص، در عمل بین این دو فاصله زمانی وجود ندارد و هر دوی آن‌ها در یک لحظه از زمان در ذهنیت مرتکب نقش می‌بندند؛ به طوری که نمی‌توان هیچ کدام را از لحاظ زمانی از دیگری مجزا نمود. البته تردیدی نیست که چون سوءنیت خاص هدف مرتکب است، این هدف از نظر زمانی قبل از قصد رفتار در ذهنیت مرتکب نقش می‌بندد و در حقیقت همین هدف است که موجب تحقق رفتار مجرمانه می‌گردد؛ اما باید توجه داشت که این امر مربوط به فرایند تشکیل اراده مرتکب است؛ ولی در لحظه ارتکاب رفتار مجرمانه؛ نمی‌توان تصور نمود که ابتداء سوءنیت خاص وجود داشته باشد و لحظاتی پس از آن سوءنیت عام متولد شود؛ زیرا این هر دو در زمان ارتکاب رفتار معنا می‌یابند و تصور قبلی مرتکب از اهداف، مربوط به مراحل اولیه اراده است؛ حال آن‌که نیت عام و خاص مرتکب در لحظه تحقق اراده و بسیج ظاهری اعضای مرتکب محقق می‌گردند. (Wilson, Op. Cit, pp.124-125)

مطلب مهم دیگری که باید به آن توجه نمود در مورد نحوه تشخیص لزوم سوءنیت عام و سوءنیت خاص برای جرایم است. به طور خلاصه می‌توان چنین گفت که در تمامی جرایم با توجه به اصل

عمدی بودن جرایم، سوءنیت عام مورد نیاز است؛ مگر آن که خطایی بودن جرم مورد تصریح قانون‌گذار قرار گرفته باشد. سوءنیت خاص نیز در دو حالت مورد نیاز است. در تمامی جرایم عمدی مقید به نتیجه لازم است که مرتکب علاوه بر قصد رفتار مجرمانه، در پی محقق ساختن نتیجه مجرمانه باشد، خواه قانون‌گذار در این نوع از جرم به وجود این سوءنیت تصریح کرده باشد، مانند: (جرم قتل عمدی) و خواه تصریح نکرده باشد، مانند: (جرم خیانت در امانت). چون لازم است نیت مجرمانه مرتکب، تمامی عنصر مادی جرم را پوشش دهد، و نتیجه مجرمانه نیز بخشی از عنصر مادی است و لذا تحقق جرم نیازمند وجود سوءنیت خاص است (حبیب‌زاده، ۱۳۸۵: ۱۸۵).

ماهیت سوءنیت عام و سوءنیت خاص، با هم برابر است و تفاوتی که بین این دو وجود دارد، در موضوع قصد می‌باشد، موضوع قصد عام، ارکان جرم است، یعنی علم و اراده به ارکان جرم تعلق می‌گیرد، اما موضوع قصد خاص، امری غیر از ارکان جرم می‌باشد (زراعت، ۱۳۸۵: ۱۹۴-۱۹۵). به هر حال با توجه به رابطه بین این دو سوءنیت می‌توان گفت: که هیچ‌گاه سوءنیت خاص بدون سوءنیت عام محقق نمی‌شود؛ اما عکس این قضیه صادق است؛ زیرا سوءنیت خاص به مثابه هدفی برای سوءنیت عام است و تا سوءنیت عام نباشد، صحبت از این هدف فاقد معنا خواهد بود. تردیدی نیست که هرگاه سوءنیت عام منتفی باشد، سوءنیت خاص نیز قابل تحقق نخواهد بود؛ لذا هرگاه تصاحب، تلف، مفقود کردن و یا استعمال، نه به قصد و سوءنیت و بلکه در اثر سهل‌انگاری و بی‌احتیاطی واقع شود، سوءنیت عام و در نتیجه سوءنیت خاص منتفی خواهد بود؛ مانند آن‌که شخص امانت‌دار (امین) با رعایت نکردن اصول حفاظتی موجب سرقت مال امانی گردد و یا ماشین مورد امانت را به دلیل عدم مهارت معیوب نماید؛ اما تحقق سوءنیت عام بدون سوءنیت خاص ممکن بوده و در آن حال عنصر روانی جرم را تنها باید سوءنیت عام دانست (کتابی، ۱۳۴۲: ۶۵). نکته دیگری که باید به آن توجه نمود، بحث از وجود یا عدم وجود تعدد سوءنیت خاص در جرایم است و این‌که آیا می‌توان تصور نمود که در یک جرم، بیش از یک سوءنیت خاص وجود داشته باشد؟ مطابق تعریف، سوءنیت خاص قصد رسیدن به نتیجه مورد نظر قانون‌گذار است؛ حال اگر قانون‌گذار خود بیش از یک قصد را برای تحقق جرم لازم بداند، نمی‌توان در درستی آن تشکیک نمود (پاد، ۱۳۸۵: ۴۵).

در تعدد معنوی جرم نیز فرض داشتن سوءنیت خاص متعدد منتفی نیست؛ مانند آن‌که رفتار ارتكابی مشمول دو یا چند عنوان جزایی قرار گیرد که تعدادی از آن‌ها دارای سوءنیت خاص باشند. در این حال زمانی می‌توان تعدد معنوی بین آن جرایم را محقق دانست که سوءنیت خاص در هر کدام از آن‌ها در لحظه ارتكاب رفتار واحد، محقق بوده باشد؛ لذا می‌توان گفت که فرد می‌تواند در آن واحد دارای دو یا چند سوءنیت خاص متفاوت باشد؛ مانند فردی که مال امانی را می‌فروشد که

در آن واحد سوءنیت خاص جرایم خیانت در امانت و انتقال مال غیر در ذهن وی نقش می‌بندد (محسنی، ۱۳۸۲: ۲۱۳). این امر تا جایی که در حقوق انگلستان مشاهده می‌گردد، وجود ندارد. با این حال، در برخی از نوشته‌های حقوقی کشور انگلستان، نیت را به نیت پایه، نیت خاص و نیت پایان تقسیم نموده‌اند (براندن، ۱۳۷۶: ۲۴). مراد از نیت خاص، سوءنیت خاصی است که لازم است نسبت به نتیجه وجود داشته باشد؛ خواه تحقق نتیجه در عالم خارج شرط باشد (جرایم مقید) و خواه نباشد (جرایم مطلق) و به همین دلیل این نوع نیت، هم شامل نیت پایانی که مخصوص جرایم مطلق است و هم نیت خاص جرایم مقید به نتیجه مانند قتل عمدی می‌شود (Seneviratne, Op.Cit, p 887).

اما مراد از نیت پایه نیتی است که نیازمند تحقق سوءنیت خاص نیست و در حقیقت با سوءنیت عام جرم محقق می‌گردد؛ با این تفاوت که در این نوع از نیت علاوه بر تحقق جرم با قصد و علم، عنصر روانی با بی‌پروایی نیز قابل تحقق است؛ امری که موجب شده است برخی از حقوق‌دانان انگلیس اصطلاح "عنصر روانی پایه" را بر نیت پایه ترجیح دهند. یکی از مهم‌ترین آثار این تقسیم‌بندی، در مبحث پذیرش دفاع مستی نمایان می‌گردد. این دفاع تنها در جرایمی قابل پذیرش است که نیازمند نیت خاص باشند؛ بر خلاف جرایم با عنصر روانی پایه که چون با بی‌پروایی نیز محقق می‌گردند، دفاع مستی در آن‌ها قابل پذیرش نخواهد بود. (Allen, Op. Cit, p 63).

نتیجه‌گیری

اراده آگاه نسبت به مال موضوع جرم یا شخص متضرر از جرم و تعلق فعل و انفعال ذهنی مرتکب به نتیجه ممنوعه قانونی، سوءنیت خاص یعنی قصد تحصیل نتیجه مجرمانه می‌باشد. برخی از صاحب‌نظران حقوق جزاء سوءنیت عام و خاص را تحت عناوینی چون قصد عام و خاص بررسی نموده‌اند. قابل ذکر است در ارتکاب کلیه جرایم اعم از عمدی و غیرعمدی، سوءنیت عام لازم و ضروری می‌باشد. در پاره‌ی از جرایم ضمن داشتن سوءنیت عام، سوءنیت خاص نیز لازم است. جرم قتل عمدی از جمله جرایم مقید است که به سوءنیت خاص که همان قصد نتیجه است، نیازمند است و به این معناست که علاوه بر قصد عمل مجرمانه باید قصد نتیجه معین یا ضرر خاص هم که از طرف قانون‌گذار برای تحقق جرم ضروری است، مصداق پیدا کند.

در نهایت بر اساس مطالب بیان شده در این نوشتار، در حال حاضر و مطابق قوانین کیفری، در عموم جرایم مقید ممکن است سوءنیت خاص با حالات روانی (قصد نتیجه) یا (علم به وقوع نتیجه) تحقق پذیرد. هم‌چنین در برخی جرایم مصرح قانونی همچون جنایات، سوءنیت خاص علاوه بر حالت‌های روانی فوق‌الذکر با حالت روانی (علم به قابلیت فعل در ایجاد نتیجه) نیز قابلیت تحقق دارد.

منابع

۱. آقایی نیا، حسین. (۱۳۸۴). جرایم علیه اشخاص (جنایات). تهران: انتشارات میزان.
۲. اردبیلی، محمد علی. (۱۳۸۲). حقوق جزای عمومی. تهران: انتشارات میزان.
۳. براندن، ستیو. (۱۳۷۶). مروری بر حقوق جزای انگلستان. ترجمه و توضیحات: حسین میر محمد صادقی. تهران: نشر حقوقدان.
۴. یاد، ابراهیم. (۱۳۸۵). حقوق کیفری اختصاصی (جرایم نسبت به اشخاص). تهران: انتشارات دانشور.
۵. پوربافرانی، حسن. (۱۳۸۸). جرایم علیه اشخاص (صدمات جسمانی). تهران: انتشارات جنگل.
۶. حبیبزاده، محمد جعفر. (۱۳۸۵). جرایم علیه اموال. چاپ پنجم. تهران: انتشارات سمت.
۷. رسولی، محمد اشرف. (۱۳۹۹). حقوق جزای عمومی. چاپ دوم. کابل: نشر واژه.
۸. زراعت، عباس. (۱۳۸۵). حقوق جزای عمومی. تهران: انتشارات جنگل.
۹. ساکی، محمدرضا. (۱۳۹۳). جرم و پدیده جنایی. چاپ دوم. تهران: انتشارات جنگل.
۱۰. صانعی، پرویز. (۱۳۸۲). حقوق جزای عمومی. تهران: انتشارات طرح نو.
۱۱. عالیپور، حسن. (۱۳۹۵). حقوق کیفری فناوری اطلاعات. چاپ چهارم. تهران: انتشارات خرسندی.
۱۲. گلدوزیان، ایرج. (۱۳۸۴). بایسته حقوق جزای عمومی. تهران: انتشارات میزان.
۱۳. محسنی، مرتضی. (۱۳۷۶). دوره حقوق جزای عمومی. تهران: انتشارات کتابخانه گنج دانش.
۱۴. میر محمد صادقی. حسین. (۱۳۸۶). جرایم علی اشخاص. تهران: انتشارات میزان.
۱۵. الیت، کترین و کوئین، فرانسیس. (۱۳۹۱). حقوق جزا. ترجمه: واحدی نوایی، آوا و غضنفری، نسترن. چاپ دوم. تهران: نشر میزان.
۱۶. برهانی، محسن. (۱۳۹۹). تقریرات درس حقوق جزای اختصاصی دو (جرایم علیه امنیت و آسایش عمومی). دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.
۱۷. خالقی، علی و رجب، محمد علی. (۱۳۹۲). تحلیل معیار نوعی در عنصر روانی جرم قتل عمدی (مطالعه تطبیقی).
- پژوهشنامه حقوق کیفری، سال چهارم (شماره اول)، بهار و تابستان.
۱۷. کتابی، محمد علی. (۱۳۴۲). بحث تطبیقی راجع به عمد و خطا و آثار آن‌ها در حقوق جزایی. رساله دکتری دانشگاه تهران.

۱۸. یکرنگی، محمد. (۱۳۹۷). تقریرات درس حقوق جزای عمومی یک، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران.

19. Allen, Michael J. (1997). Textbook on Criminal Law. Fourth Edition. Blackstone Press Limited.

20. Wilson, William. (1998). Criminal Law. Theory and Doctrine Second Impression, Longman.

21. Seneviratne, Mary. (1996). Per-Natal Injury and Transferred Malice: The Invented Other. The Modern Law Review. Vol 59.